

Olje- og energidepartementet
Pb. 4148 Dep
0033 OSLO

Att: Statsråd Ola Borten Moe

REVISJON AV ÅRDALSVASSDRAGET OG SELBUSJØEN

1 Innledning

Hjelmeland og Selbu kommuner er vertskommuner for vannkraftutbyggingene i henholdsvis Årdalsvassdraget i Hjelmeland og Selbusjøen i Selbu. Kommunene fremmet i 1998 krav om revisjon av konsesjonsvilkårene i medhold av vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3, og NVEs innstilling til revisjonskravene har ligget hos olje- og energidepartementet siden 2003. Etter hva kommunene erfarer vil disse to sakene være de neste som OED skal behandle.

Kommunene har i den anledning følgende kommentarer og spørsmål til departementet.

2 Stortingets presisering i Innst. S nr. 131 (2008-2009)

Den lange saksbehandlingstiden i revisjonssakene er svært beklagelig og til stor frustrasjon for berørte interesser i vassdragene. At det har tatt så lang tid for myndighetene å ta stilling til revisjonskravene er tidligere forklart med at det har vært behov for en grundig vurdering og mulig avklaring i stortinget av hvilke rettslige rammer som gjelder for revisjonssakene.

Slik avklaring kom imidlertid etter Vinstrasaken i 2008, hvor Stortinget presiserer sitt syn i Innst. S. nr. 131 (2008-2009). Her fremgår det blant annet:

"Komiteen mener tiltaksplanene som skal utarbeides med utgangspunkt i direktivet, må innlemme revisjoner av vannkraftkonsesjoner. I særdeleshet er det viktig å få til ordentlige miljøforbedringer der det ikke er krav om minstevannføring i dag. (...) Komiteen vil påpeke at det generelt er stort forbedringspotensial på mange plan i gamle vannkraftverk, der potensialet for miljøforbedring kan være stort med bare litt vannslipp."

Stortinget forlangte med andre ord en nyorientering etter Vinstra, og komitéleder Gunnar Kvassheim fulgte opp komiteens innstilling i spørretimen 6. mai 2009:

"Jeg ber om at statsråden bekrefter det opplegget som komiteen ber om, at man samordner dette i forbindelse med arbeidet med vanddirektivet og oppfølgingen av det. Resultatet vil bli en ny politikk på dette området, hvor miljøhensyn tillegges større vekt, og

der en tydelig arbeider med det mål å forbedre miljøkvaliteten i en del vassdrag hvor dette ikke stod høyt på dagsordenen da konsesjonene opprinnelig ble gitt.

(...)

Jeg vil understreke det som er komiteens oppfatning. Det er at man skal betone dette sterkere enn før, at dette skal bli en reell nyorientering og ikke bare et innspill som en kan se vekk fra som en meningsytring. Til slutt vil jeg be om at en holder trykket på dette viktige arbeidet, for i den fasen vi er i nå i vannkraftpolitikken, er dette et av de områdene hvor en kan få til økt miljøforbedring. Jeg vil invitere statsråden til dialog og samarbeid for å få de resultatene som ligger til grunn for merknadene fra energi- og miljøkomiteen."

Erik Solheim understreket at han svarte på vegne av hele regjeringen, og uttalte:

"Jeg kan vel bekrefte alt spørderen her sier. Jeg mener det er veldig positivt at komiteen legger en klar føring her. Regjeringen oppfatter ikke det som flertallet i Stortingets komiteer sier, som rene meningsytringer. Vi oppfatter det som klare føringer for hva som skal være politikken. Jeg oppfatter de formuleringene som spørderen tar utgangspunkt i, som klare føringer."

Kommunene mener at Tesse-revisjonen fra oktober 2011 er en videreføring av Vinstra-revisjonen fra 2008, og ikke en nyorientering som Stortinget forlangte.

I sin avgjørelse i Tesse viser ikke departementet til Stortingets presiseringer i 2008, men i stedet til St. melding nr. 37 fra 2000-2001 som departementet sier at Stortinget sluttet seg til i innstilling S. nr 263 (2000-2001). Til kommunenes krav om minstevannføring i Tesse uttaler OED:

«Konsesjonsmyndighetene vil være restriktiv med å fastsette nye skjerpede krav om vannslipping, og dette vil kun pålegges i spesielle tilfelle. Det må foretas en avveining mellom de fordeler et aktuelt tiltak medfører og ulempene ved eventuell tapt kraftproduksjon, jf St. melding nr 37 (2000-2001) hvor det fremgår:

«Ved handsaminga av både revisjon og fornying av reguleringskonsesjonar vil regjeringa leggja stor vekt på å halde oppe det eksisterende produksjonsgrunnlaget for vasskraftproduksjon".

Stortinget sluttet seg til dette punktet i meldingen, jf. Innst. S. nr. 263 (2000-2001)."

Slik kommunene ser det, er det ikke dekning for denne utleggingen. Departementet må ta utgangspunkt i Stortingets uttalelser fra 2008, ikke departementets egne uttalelser fra 2000.

Kommunene Hjelmeland og Selbu godtar ikke et tilsvarende dårlig resultat for miljø- og distriktshensynene som i revisjonene av Vinstra og Tesse.

3 Forholdet til vannforvaltningsplanene og de nye retningslinjene for revisjoner

Det skal nå foretas en nasjonal gjennomgang av de regulerte vassdragene med sikte på miljøforbedringer i prioriterte vassdrag, samt at det er lagt frem nye retningslinjer for revisjonene.

Selbu og Hjelmeland ber med dette om å få klarhet i hvordan dette vil innvirke på revisjonene av Selbusjøen og Årdalsvassdraget. Det står i mandatet for den nasjonale gjennomgangen av revisjonssaker at «pågående behandling av revisjonssakene skal videreføres uavhengig av denne gjennomgangen». Både for Selbusjøen og Årdalsvassdraget er det aktuelt med tiltak som vil bli vurdert av gruppen som skal foreta den nasjonale gjennomgangen, og vannkraftreguleringenes negative påvirkning i vannforekomstene vil være et sentralt tema i de kommende vannforvaltningsplanene for våre vannområder. Kommunene forventer derfor at ny kunnskap og nye prioriteringer tas i betraktning også i revisjonssakene, og at vi ikke nå risikerer at det foretas en slutføring av revisjonssakene med virkning for de neste 30 år som er basert seg på et utdatert grunnlag.

Hjelmeland og Selbu kommuner er sterkt involvert i arbeidet med den nye vannforvaltningen i de vannområdene Årdalsvassdraget og Selbusjøen er en del av. Her vurderes det nå hva som er de vesentlige miljøutfordringer i vassdragene, hva som er aktuelle tiltak og fastsettelse av miljømål. I Årdalsvassdraget og Selbusjøen kommer man ikke utenom at vannkraftregulering er en betydelig miljøpåvirker, og for å oppnå miljøforbedring vil det bli nødvendig å pålegge også regulantene nye miljøvilkår innen de frister for tiltak og måloppnåelse som er satt i vannforskriften.

I Neavassdraget, som Selbusjøen er en del av, er den første versjonen av «vesentlige vannforvaltningsspørsmål» nå utarbeidet, datert 11. mai 2012. På side 2 står det:

«I Nea vannområde er det gitt 21 vannkraftkonsesjoner, i tillegg til at det er flere søknader til behandling. Konsesjonene er avgrenset til Selbu og Tydal, hvorav 9 i Selbu og 12 i Tydal. Konsesjonene med tilhørende bestemmelser løper til de revideres som normalt er hvert 30. eller 50. år. Det kan derfor ta tid å få endret gamle konsesjonsvilkår med dårlige miljømål. Regjeringen vedtok i 2010 at vanddirektivet ikke skulle ha betydning når norske kraftkonsesjoner skal revideres. LVK og flere organisasjoner som var uenige i vedtaket har klaget staten inn for EFTA sitt overvåkingsorgan ESA. Utfallet av denne saken vil i stor grad være vesentlig for vannkraftutfordringen. (...)

Foreløpige risikovurderinger viser at ca. 35 % av vannforekomstene (inkl. SMVF) står i risiko for ikke å nå miljømålene innen 2021.»

På side 11 står det:

«En av de største uavklarte problemstillingene for Nea vannområde vil være ESAs avgjørelse i forbindelse med klagen på vanddirektivets betydning ved revisjon av konsesjonsvilkår.»

Dette synliggjør den situasjon som en rekke vannområder med vannkraftreguleringer nå står i.

Kommunene kan ikke se at de nye retningslinjene gir tilstrekkelig avklaring av forholdet mellom revisjoner og vannforvaltningsplaner i tråd med ESAs vurderinger i brev av 22. februar 2012 til Miljøverndepartementet. Alle typer tiltak i regulerte vassdrag skal vurderes når miljømålet "godt økologisk potensial" fastsettes i vassdraget, og myndighetene må sørge for at relevante tillatelser blir vurdert jevnlig for å sikre at de fastsatte miljømålene nås i rett tid, slik det slås fast på side 5 i brevet, avsnitt 6-7:

"(...) the Member State shall ensure that relevant permits and authorisations are examined and reviewed as appropriate.

This means that, whenever necessary or at least every 6 years, the national competent authorities must be in a position to review relevant permits and authorisations in order to ensure that the objectives of Article 4 of the Directive are achieved. This provision unambiguously establishes that processes under the Water Framework Directive must take precedence over any national licencing scheme."

Hjelmeland og Selbu kommuner vil i sitt videre arbeid i vannområdene legge til grunn den rettsoppfatning som ESA gir uttrykk for i brevet: Konesjonsmyndighetene er i posisjon til å gjøre nødvendige endringer i konsesjonene når det er nødvendig, uavhengig av revisjonene. Kommunene vil om nødvendig også fremme miljøforbedringstiltak i regulerte vassdrag som krever endrede konsesjonsvilkår til vannforvaltningsplanene, uavhengig av revisjonstidspunkt. Det forventes at sektormyndighetene tar vannforvaltningsplanene til etterretning. Dersom Selbusjøen og Årdalsvassdraget slutføres uten tilfredsstillende resultat, må kommunene videreføre krav om miljøtiltak også for disse konsesjonene i vannforvaltningsplanene.

Selbu og Hjelmeland kommuner vil i det videre arbeidet med vannforvaltningsplanene også legge til grunn de forutsetninger Stortinget gav uttrykk for ved innlemming av vanndirektivet, jf. Stortingets Innst. S. nr. 131 (2008-2009) som er sitert ovenfor i punkt 2.

For det videre arbeidet i våre vannområder trenger kommunene uansett å få klarlagt hva som skal legges til grunn i Årdalsvassdraget og Selbusjøen når miljømål og tiltak i vassdraget skal fastsettes: Skal kommunene legge de gamle vilkårene til grunn, eller skal det tas høyde for at revisjonssakene i Selbusjøen og Årdalsvassdraget gir miljøforbedring og dermed et bedre utgangspunkt for det videre arbeid med å nå miljømålene i de aktuelle vassdrag? Når kan i så fall de nye vilkårene forventes?

Kommunene ber på denne bakgrunn om en redegjørelse for hva som er departementets plan for videre fremdrift for revisjonene av Årdalsvassdraget og Selbusjøen, sett hen til arbeidet med den nasjonale gjennomgang og prioritering av revisjoner, de nye retningslinjene og vannforvaltningsplanene.

Kommunene ber videre om et møte med departementets politiske ledelse før revisjonssakene slutføres. Selbu kommune viser også til avtale med departementet ved politisk rådgiver Ivar Vigdenes om møte spesielt for deres sak før den behandles.

17. juli 2012

Inga Balstad
Ordfører i Selbu

Trine Danielsen (sign.)
Ordfører i Hjelmeland